SKATTENYTT

Officiellt organ för Taxeringsnämndsordförandenas Riksförbund

Nr 2/1952 Årgång 2

DISTRIBUTÖR AV

MEDDELANDEN FRÅN RIKSSKATTENÄMNDEN

Ändrade bestämmelser beträffande försäkringtagares beskattning

Av taxeringsrevisor Bertil Sundin

Genom beslut av 1950 års riksdag (S. F. S. nr 308—315/1950) ha nya bestämmelser införts i fråga om försäkringsbeskattningen. Ändringarna beröra såväl försäkringsanstalternas som försäkringstagarnas beskattning, varjämte vissa begränsningar införts beträffande rörelseidkares rätt till avdrag för avsättning till pensionsstiftelse. Bortsett från vad som nedan i korthet anföres i fråga om principerna för livförsäkringsbeskattningen, kommer i denna artikel enbart försäkringstagarnas beskattning att behandlas.

Principer för livförsäkringsbeskattningen[1])

Beskattningssystemet är uppbyggt på följande två huvudprinciper för livförsäkringars beskattning.

I. All inkomst skall beskattas.

II. Dubbelbeskattning skall icke äga rum.

Den förstnämnda principen medför, att såväl de medel en skattskyldig lägger ned på en livförsäkring som avkastningen å dessa medel skola beskattas. Beskattningen kan ske enligt tre olika metoder:

1) vid premiebetalningen
2) under försäkringens löptid eller
3) då försäkringsbeloppet förfaller till betalning.

1) Beskattning vid premiebetalningen innebär, att avdrag vid taxeringen icke medgives för erlagda premier. Ett av sociala skäl medgivet undantag från denna princip utgör det i 46 § 2 mom. 3) K. L. omnämnda avdraget om högst 200, respektive 400 kr., varom mera nedan.

2) Beskattningen under försäkringens löptid sker hos försäkringsanstalten. En del av den premie en försäkringstagare inbetalar (sparpremien) fonderas såsom en premiereserv hos försäkringsanstalten. Ränteavkastningen å dessa premier har man av praktiska

1) Framställningen bygger i denna del huvudsakligen på det av ombudsmannen Ebbe Jacobsson år 1943 utgivna arbetet Livförsäkring och skatt.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-13 15:30:25

skäl valt att beskatta hos försäkringsanstalten.

3) Då beskattning äger rum först vid utbetalning av försäkringsbelopp, skall antingen hela eller ett jämlikt bestämmelserna i 32 § 2 mom. K. L. reducerat belopp upptages till beskattning.

Den andra huvudprincipen — att dubbelbeskattning icke skall förekomma — innebär, att tre olika beskattningssätt alternativt kunna ifrågakomma:

a) Om premien icke får avdragas och avkastningen å de fonderade premierna beskattas hos försäkringsanstalten, skall utfallande belopp icke beskattas. Detta beskattningssätt förekommer vid rena kapitalförsäkringar (dessa bruka i dagligt tal benämnas livförsäkringar).

b) Om premien får avdragas och räntebeskattning icke äger rum hos försäkringsanstalten, måste hela det utfallande beloppet beskattas. Denna beskattningsmetod tillämpas vid pensionsförsäkringar.

c) Om premien ej får avdragas och beskattning av räntan på premiereserven ej sker hos försäkringsanstalten, skall endast en del av de till försäkringstagaren utbetalade beloppen beskattas. Denna del motsvarar avkastningen å premiereserven. Återstoden av utfallande belopp har redan beskattats därigenom att premien icke fått avdragas. Denna metod tillämpas för livräntor, som betalats med engångspremier, men den kommer beträffande livförsäkringar endast till användning i fråga om äldre försäkringar.

Skillnaden mellan äldre och nyare försäkringar

Såsom författningsändringarna utformats, måste man i fortsättningen, d. v. s. från och med 1952 års taxering, skilja mellan försäkringar, som tecknats före den 1 januari 1951 — äldre försäkringar — och de som tecknats efter denna dag — nyare försäkringar.

Äldre försäkringar

Då de gamla bestämmelserna — med vissa undantag, varom mera nedan — skola gälla i fråga om äldre försäkringar, torde en redogörelse för huvuddragen av dessa bestämmelser vara på sin plats. De ovannämnda tre beskattningssätten infördes genom 1928 års skattelagstiftning. För att förenkla tillämpningen av bestämmelserna ha livförsäkringsbolagen kommit överens om att från och med år 1939 klassificera försäkringarna, varvid tveksamma fall hänskjutits till en för ändamålet bildad nämnd, Svenska Livförsäkringsbolags Skattenämnd. Även om nämndens beslut icke äro bindande för skattemyndigheterna, torde avvikelser från dess beslut endast ske i rena undantagsfall. Genom nämnda klassificering ha de äldre livförsäkringarna indelats i tre kategorier, som populärt kunna benämnas: kapitalförsäkringar, pensionsförsäkringar och engångsbetalda livräntor. Dessa tre kategorier betecknas i försäkringshandlingarna och i de till skattemyndigheterna insända uppgifterna med bokstäverna K, P och R[1]). För de olika slagen av försäkringar användas de tre ovan beskrivna beskattningssätten sålunda a) för kapitalförsäkringar, b) för pensionsförsäkringar och c) för engångsbetalda livräntor.

Vad som enligt de gamla bestämmelserna hänföres till pensionsförsäkringar framgår av anvisningspunkt 1 till 31 § K. L. i den äldre lydelsen, som i huvudsak innehåller följande. Till pensionsförsäkring hänföras enligt dessa bestämmelser dels livränteförsäkring enligt vilken ålders-, familje- eller invalidpension skall utgå, dels med dylik försäkring kombinerad kapitalförsäkring, där med pensionen förenats visst kapitalbelopp eller där ålders- eller familjepension skall, oavsett om den försäkrade eller förmånstagaren avlider dessförinnan, utgå under ett garanterat antal år, högst 20.

Nyare försäkringar

De nya bestämmelserna medföra bl. a. att den beskattningsmetod som tillämpats för den ovannämnda försäkringskategorin R (s. k. engångsbetalda liv-

1) För s. k. K - försäkringar torde uppgifter till skattemyndigheterna icke insändas.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-13 15:30:25

räntor) icke skall tillämpas för nyare försäkringar. För äldre försäkringar skall metoden sålunda fortfarande tillämpas, dock med den ändringen, att den tidigare gällande bestämmelsen om förmögenhetsbeskattning för livräntor med årsbelopp om minst 1.000 kr. nu borttagits.

Begreppet pensionsförsäkring definieras fortfarande i anvisningspunkt 1 till 31 § K. L. Villkoren för att en försäkring skall hänföras till pensionsförsäkring ha i vissa avseenden skärpts och i andra avseenden mildrats, varom mera nedan. I 9:e stycket ovannämnda anvisningspunkt stadgas, att med kapitalförsäkring förstås annan livförsäkring än pensionsförsäkring. Då det för nyare försäkringar enligt vad ovan sagts finnes blott två kategorier (P och K), gäller det sålunda endast att avgöra om en försäkring är en pensionsförsäkring eller icke. Är den icke en pensionsförsäkring, blir den sålunda automatiskt en kapitalförsäkring. Enligt 10:e stycket ovannämnda anvisningspunkt kan en försäkring dock uppdelas på en pensionsförsäkring och en kapitalförsäkring. Genom särskilda författningar ha vissa grunder stadgats för uppdelning av viss typ av pensionsstyrelsens frivilliga försäkring (S. F. S. nr 674/1950) och av vissa livränteförsäkringar från ränte- och kapitalförsäkringsanstalter (S. F. S. nr 723/1951). Enligt dessa bestämmelser hänföres en tiondel av avgiften, respektive premien till kapitalförsäkring och resten till pensionsförsäkring.

Tjänstepensioneringen skall enligt de nya bestämmelserna i beskattningshänseende följa samma regler som den individuella pensionsförsäkringen.

Inskränkningar i pensionsförsäkringsbegreppet

De inskränkningar som vidtagits i pensionsförsäkringsbegreppet torde framgå av följande redogörelse.

Då vissa former av pensionsförsäkring med kort premiebetalningstid och lång garanterad utbetalningstid ansetts ha missbrukats, har det stadgats, att garantitiden icke får överstiga premiebetalningstiden med mer än 5 år (jfr 5:e stycket c) ovannämnda anvisningspunkt; det i detta stycke omnämnda begreppet försörjningsränta definieras i styckets första mening såsom pension, som utgår efter den försäkrades död oberoende av viss pensionstagares liv).

I den nya lagstiftningen har vidare införts en lägsta gräns för pensionsåldern. Denna får icke understiga 55 år, såvida icke i visst yrke pensionsåldern är lägre (medlemmar av operabaletten lära t. ex. pensioneras vid 40 år) eller varaktig arbetsoförmåga eller annan därmed jämförlig omständighet föreligger (3:e stycket nämnda anvisningspunkt).

Ytterligare en begränsning av pensionsförsäkringsbegreppet har införts därigenom att de belopp av kapitalkaraktär, som få förenas med en pensionsförsäkring, något begränsats. Tidigare fick sådant kapitalbelopp uppgå till livräntas dubbla årsbelopp. Enligt de nya bestämmelserna får kapitalbeloppet icke överstiga det årliga beloppet av ålders- eller invalidpension, ökat med det årliga pensionsbeloppet till efterlevande make (7:e stycket nämnda anvisningspunkt).

Utvidgningar av pensionsförsäkringsbegreppet

Såsom ovan nämnts ha även vissa utvidgningar av ifrågavarande begrepp införts. Sålunda äger en skattskyldig numera rätt att åtnjuta avdrag för premier för pensionsförsäkring, även om premierna betalats under kortare tid än fem år (tidigare hänförliga till engångspremier). Utfallande belopp bli givetvis helt beskattade. Förmögenhetsbeskattning för livräntor, som utgå på grund av försäkring (å belopp om minst 1.000 kr. per år) skall icke längre äga rum. Därest skattskyldig så önskar, kan dylik försäkring få hänföras till kapitalförsäkring, varvid de för dylika försäkringar gällande bestämmelserna skola tillämpas (12:e stycket nämnda anvisningspunkt). Beträffande pensionsstyrelsens frivilliga försäkring kunna samtliga för-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-13 15:30:25

säkringsformer på försäkringstagarens anmälan få hänföras till kapitalförsäkring, varvid givetvis även här de för dessa försäkringar gällande reglerna skola tillämpas.

Såsom en följd av att avdrag enligt de nya bestämmelserna kan erhållas för engångspremier, ha försäkringar hos ränte- och kapitalförsäkringsanstalter likställts med försäkringar hos andra försäkringsanstalter.

För att invalidpension skall få hänföras till pensionsförsäkring kräves enligt de gamla bestämmelserna, att pensionen är livsvarig och att varaktig arbetsoförmåga inträtt. Enligt de nya bestämmelserna är invalidpension hänförlig till pensionsförsäkring, om den utgår högst så länge den försäkrade är arbetsoförmögen eller har nedsatt arbetsförmåga (2:a stycket 2) nämnda anvisningspunkt). Även tillfälliga invalidpensioner få således räknas såsom pensionsförsäkringar.

Den nya lagstiftningen har även medgivit, att temporära pensioner få hänföras till pensionsförsäkring under i 8:e stycket nämnda anvisningspunkt närmare angivna förutsättningar. Där stadgas bl. a., att tiden icke får understiga 5 år eller, vid ålderspensioner å lägre årsbelopp än 3.000 kr., 2 år.

Pupillpensioner

Det tidigare enligt 32 § 2 mom. a) K. L. medgivna avdraget å 600 kr. för s. k. pupillpensioner har nu borttagits för sådana pensioner, som utgå på grund av dödsfall efter 1950 års utgång.

Ledareförsäkring

Enligt de gamla bestämmelserna medgavs avdrag för premier för s. k. ledareförsäkring, medan utfallande belopp jämlikt anvisningspunkt 5 till 28 § K. L. skulle upptagas såsom intäkt av rörelse. Denna anvisningspunkt har nu upphört att gälla, vilket enligt övergångsbestämmelserna innebär, att avdrag fr. o. m. 1952 års taxering icke får åtnjutas för dylika premier. Utfallande belopp avseende försäkringar, som meddelats före den 1 januari 1951, utgör skattepliktig intäkt endast till så stor del, som enligt försäkringsteknisk beräkning motsvarar de avgifter, som inbetalats före angivna tidpunkt.

Sjuk- och olycksfallsförsäkringar

Tidigare har gällt, att ersättning, som vid olycksfall i arbete utgått i de fall, då arbetsgivaren stått s. k. självrisk, utgjort skattepliktig inkomst, medan dylik ersättning som i annan form än livränta utgått i andra fall varit skattefri. I anvisningarna till 19 § K.L. har nu utsagts, att sådan ersättning skall vara skattefri, även om arbetsgivaren stått självrisk.

Av den nya lydelsen av 19 § K. L. framgår, att ersättning på grund av skadeförsäkring (t. ex. ansvarighetsförsäkring) icke är skattepliktig.

Av 32 § 1 mom. K. L. framgår att ersättning, som utgår på grund av sjuk- eller olycksfallsförsäkring tagen i samband med tjänst, enligt de nya bestämmelserna skall vara skattepliktig, utom till den del den avser sjukvårds- eller läkarekostnader. I följd härav äro avgifter för dylika försäkringar, som meddelats efter 1950 års utgång, avdragsgilla (jfr 33 § 2:a stycket K. L.)

Utgår ersättning vid sjukdom eller olycksfall i form av livränta, skall livräntan — liksom enligt de äldre bestämmelserna — beskattas med reducerat belopp enligt 32 § 2 mom. K. L., såvida fråga icke är om livränta, som utgått på grund av försäkring tagen i samband med tjänst (beskattas helt).

Det s. k. sociala avdraget

Såsom ovan nämnts finns det en undantagsbestämmelse beträffande regeln, att avdrag icke medgives för premier för kapitalförsäkring. Detta avdrag, som införts av sociala skäl, utgjorde enligt de gamla bestämmelserna högst 200 kr. Denna gräns gällde även för makar, som båda haft försäkringar, d. v. s. makarna fingo tillsammans ej avdraga mer än 200 kr. Därest försäkringstagare fått uppbära vinstandel eller premieåterbäring, fick avdrag inom ovan angivna

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-13 15:30:25

Förslag om sänkning av de statliga direkta skatterna

En översikt av 1949 års skatteutredningens betänkande

Av länsassessor Sten Wilkens

På våren 1949 begärde riksdagen en översyn av den statliga beskattningen. Främst gällde detta den direkta beskattningen. Man önskade få närmare klarhet i de omstridda frågorna om dessa skatters lämpliga avvägning och fördelning samt om deras verkningar i olika avseenden, på arbetsvilja, företagsamhet, sparande, deklarationsmoral o. s. v.

Den kommitté som tillsattes för ändamålet — 1949 års skatteutredning — fick i huvudsak parlamentarisk sammansättning. Utredningsuppdraget blev under 1950 utvidgat även till sambeskattningsfrågan. Denna fråga hade varit under utredning av en annan kommitté — sambeskattningssakkunniga — vilken avgivit betänkande under 1949. Det visade sig emellertid svårt att på ett tillfredsställande sätt lösa sambeskattningsfrågan, om den inte fick sammankopplas med frågorna om ortsavdrag och skatteskalor för den statliga beskattningen. Då utredningen sysslade bl. a. just med dessa frågor, ansågs det lämpligt att den också

---

gräns åtnjutas med allenast det belopp, varmed premien översteg vinstandelen eller återbäringen. Enligt de nya bestämmelserna, som skola tillämpas även för försäkringar, som tecknats före den 1 januari 1951, har den ovannämnda gränsen höjts till 400 kr. för skattskyldig, som under beskattningsåret varit gift och levt tillsammans med andra maken (46 § 2 mom. 3/K. L.). Vidare har enligt de nya bestämmelserna stadgandet om reduktion för åtnjuten vinstandel eller premieåterbäring borttagits. Numera får avdrag sålunda åtnjutas inom ovannämnda gränser (200 för ensamstående, 400 för makar) för hela premiebeloppet.

Utvidgningar i fråga om försäkringsanstalters uppgiftsskyldighet

I taxeringsförordningen har vidtagits den för taxeringsnämnderna mycket betydelsefulla ändringen, att uppgiftsskyldigheten för försäkringsanstalterna utvidgats. 33 § b) sagda förordning stadgar numera, att uppgift skall lämnas för envar som uppburit belopp på grund av försäkring av den art, att skatteplikt för beloppet föreligger, såvida under året uppburna belopp sammanlagt uppgå till minst 200 kr. Även understödsföreningar äro skyldiga att lämna dylika uppgifter.

Jag har i denna artikel försökt återgiva huvuddragen av de författningsändringar som vidtagits beträffande försäkringstagares beskattning. Den som mera ingående vill studera dessa spörsmål, hänvisas till förarbetena till lagändringen: 1944 års allmänna skattekommittés betänkande II (S. O. U. 1948: 22), Kungl. Maj:ts proposition n:r 93 år 1950 samt bevillningsutskottets betänkande n:r 49 år 1950. De båda förstnämnda publikationerna lära dock numera vara slutsålda.

I de fall, som omnämnas å sid. 35, spalt 2 nederst, lära enligt vad som upplysts försäkringsbolagen ha överenskommit att lämna meddelande till skattemyndigheterna om ändringen.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-13 15:30:25